

Κύριες κατευθύνσεις στην εξελικτική (Αναπτυξιακή) ψυχολογία

- 1. Γενετική - Γνωστική (Nativism) - Chomsky
- 2. Συμπεριφοριστική (Behaviourism) - Skinner
- 3. Ψυχαναλυτική (Psychodynamic) - Freud
- 4. Κονστρουκτιβισμός (Constructivism) - Piaget

Γενετική - Γνωστική (Nativism) - Chomsky

- Οι γενετιστές υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξη είναι προϊόν ωρίμανσης εσωτερικών δομών (βιολογικών)
- Ο Chomsky πίστευε ότι οι βασικές αρχές της γλώσσας δεν μαθαίνονται, αλλά είναι έμφυτες.
- Τα παιδιά έχουν εσωτερικές δομές που τα βοηθούν να αναγνωρίζουν τους πολύπλοκους γραμματικούς κανόνες.
- Έτσι, μπορούν να μάθουν τη γλώσσα από μόνα τους, χωρίς ιδιαίτερη βοήθεια, απλά ακούγοντάς την.

Συμπεριφοριστική (Behaviourism) - Skinner

- Οι θεωρία των συμπεριφοριστών βλέπει τους ανθρώπους σαν μηχανές που αντιδρούν στα ερεθίσματα με προβλέψιμο τρόπο.
- Ο πιο γνωστός εκπρόσωπος αυτής της σχολής είναι ο Skinner, ο οποίος πίστευε ότι με το να καταλάβουμε τις λειτουργίες της συμπεριφοράς, μπορούμε να :
 - Προβλέψουμε την ανθρώπινη συμπεριφορά σε μια δεδομένη κατάσταση
 - Να μπορέσουμε να την ελέγξουμε διαμορφώνοντας τις συνθήκες
 - Ερμηνεύσουμε εύκολα την ανθρώπινη συμπεριφορά.

Skinner συνέχεια...

- Ο πιο γνωστός όρος που ανακάλυψε είναι η **‘Εξαρτημένη Αντίδραση’** (operant conditioning), που υποστηρίζει ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά μπορεί τροποποιηθεί με κατάλληλη ενίσχυση.

Παράδειγμα:

‘Εάν ένα παιδί παίρνει ένα φιλί ή ένα γλυκό μετά από μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, είναι σχεδόν σίγουρο ότι θα την επαναλάβει. Και είναι πιο πιθανό να μην επαναλάβει μια αρνητική (μη επιθυμητή) συμπεριφορά’.

Σκεφτείτε συγκεκριμένα παραδείγματα...

Κριτική

- Οι θεωρίες αυτές θεωρούνται 'ουτοπικές', καθώς υποστηρίζουν ότι με την '**Εξαρτημένη Αντίδραση**' μπορούμε να προκαλούμε επιθυμητές συμπεριφορές, όπως αυτοέλεγχο, ανεξαρτησία, ευγένια, ενώ μπορούμε να αποκλείσουμε ανεπιθύμητες όπως κακές συνήθειες, ζήλεια, θυμό κ.α.
- Βλέπουν το παιδί ως ένα 'μαύρο κουτί' γιατί ηθελημένα αγνοούν το τι συμβαίνει μέσα στην ψυχή και το μυαλό του.

Μπορείτε να σκεφτείτε
άλλα αδύνατα σημεία?

Κονστρουκτιβισμός (Constructivism) - Piaget

- Ο Πιαζέ πίστευε ότι η γνώση κατασκευάζεται.
- Δεν είναι έμφυτη και δεν ανακαλύπτεται στο περιβάλλον.
- Σύμφωνα με τον Πιαζέ, τα μωρά γεννιούνται με την ικανότητα να μαθαίνουν από το περιβάλλον και να προσαρμόζονται σ' αυτό.
- Πίστευε ότι η γνωστική ανάπτυξη είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, και ότι,
- Τα παιδιά κατασκευάζουν τη γνώση τους συνδυάζοντας τις έμφυτες ικανότητες και γενετικές προδιαθέσεις τους με τις πληροφορίες που επεξεργάζονται από το περιβάλλον.

Ψυχαναλυτική Θεωρία Freud

Η ψυχοδυναμική θεωρία του Φρόιντ δίνει έμφαση

α) στον ρόλο των ασυνείδητων κινήτρων του ατόμου ως αιτίων της συμπεριφοράς του

καθώς και

β) στη λειτουργική σημασία των συναισθημάτων.

Θεωρεί ότι η συμπεριφορά του ατόμου καθορίζεται από τα βιώματα του παρελθόντος, τη γενετική ιδιοσυστασία και την τρέχουσα πραγματικότητα.

Ο Φρόιντ πρότεινε δύο βασικά μοντέλα για την κατανόηση της ψυχικής δομής και λειτουργίας, το τοπογραφικό μοντέλο και το δομικό μοντέλο.

Τα δύο μοντέλα της θεωρίας του

Το τοπογραφικό μοντέλο

- Συνειδητό
- Προσυνειδητό
- Ασυνείδητο

Το δομικό μοντέλο (τα τρία συστατικά της προσωπικότητας:
Προεγώ, Εγώ και Υπερεγώ)

Τα Στάδια της Ψυχοσεξουαλικής Ανάπτυξης

- Το στοματικό στάδιο (από τη γέννηση μέχρι ενός έτους)
- Το πρωκτικό στάδιο (1-3 έτη)
- Το φαλλικό στάδιο (3-6 ετών)
- Η λανθάνουσα περίοδος (ηλικία 6-12)
- Το γενετήσιο στάδιο (ηλικία άνω των 12)

Το στοματικό στάδιο (από τη γέννηση μέχρι ενός έτους)

Στον Freud έκανε μεγάλη εντύπωση το γεγονός ότι τα βρέφη περνούν πολύ από τον πρώτο χρόνο της ζωής τους φτύνοντας, μασώντας, βυζαίνοντας και δαγκώνοντας αντικείμενα και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το σεξουαλικό ένστικτο αναζητά ευχαρίστηση μέσω του στόματος κατά τη διάρκεια αυτού του **στοματικού σταδίου**.

Θεωρούσε το τάισμα ως μια ιδιαίτερα πλούσια πηγή στοματικής ικανοποίησης και υποστήριζε ότι η μετέπειτα ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού μπορούσε να επηρεαστεί πολύ από τις μεθόδους ταΐσματος της μητέρας.

Για παράδειγμα

Ένα κοριτσάκι- βρέφος που:

αποκόπηκε πολύ νωρίς από το γάλα της μαμάς του

ή ταϊζόταν με αυστηρό πρόγραμμα

ή η μητέρα βίωνε πολύ δυσάρεστες καταστάσεις,

είναι πολύ πιθανόν να στερούνταν τη “στοματική ικανοποίηση”.

Πιθανά αποτελέσματα στην ενήλικη ζωή:

Εξαρτήσεις που έχουν να κάνουν με στοματική ικανοποίηση που να εκφράζονται σωματικά, ψυχολογικά, συμπεριφορικά.

Το πρωκτικό στάδιο (1-3 έτη)

- Οι μυώνες του σφιγκτήρα ωριμάζουν από το δεύτερο χρόνο της ζωής, τα βρέφη αποκτούν την ικανότητα να κατακρατούν ή να αποβάλλουν κόπρανα κατά βούληση.
- Η ηθελημένη αφόδευση γίνεται η πρωταρχική μέθοδος ικανοποίησης του σεξουαλικού ενστίκτου κατά τη διάρκεια του **πρωκτικού σταδίου**.
- Για πρώτη φορά, εξωτερικοί παράγοντες παρεμβαίνουν τακτικά στις ενστικτώδεις ορμές του παιδιού επιμένοντας να αναστείλει την παρόρμησή του να αφοδεύσει (ή να ουρήσει) μέχρι να φτάσει στον καθορισμένο τόπο.
- Ο Freud πίστευε ότι το συναισθηματικό κλίμα που οι γονείς δημιουργούν κατά τη διάρκεια της εξάσκησης στην τουαλέτα θα μπορούσε να αφήσει μόνιμα σημάδια στην προσωπικότητα.

Για παράδειγμα...

- Ο Freud υποστήριξε ότι τα παιδιά που τιμωρούνται σκληρά για τα “ατυχήματά” τους είναι πιθανόν να γίνουν αγχώδεις ενήλικες με αναστολές και μπορεί να είναι άνθρωποι με διάφορες νευρώσεις όπως να είναι ...

Το φαλλικό στάδιο (3-6 ετών)

- Τα παιδιά των 3-4 χρονών έχουν ωριμάσει τόσο που τα γεννητικά τους όργανα να γίνουν μια ενδιαφέρουσα και ευαίσθητη περιοχή του σώματος.
- Μεταβάλλεται η πηγή ενδιαφέροντος και ευχαρίστησης
- Πλέον, αντλούν ευχαρίστηση χαϊδεύοντας τα γεννητικά τους όργανα.

Οιδιπόδειο σύμπλεγμα

- Είναι εμπνευσμένο από τον θρυλικό Οιδίποδα, βασιλιά των Θηβών, ο οποίος άθελά του σκότωσε τον πατέρα του και παντρεύτηκε τη μητέρα του.
- Τα αγόρια των 3-4 χρόνων αναπτύσσουν έναν έντονο σεξουαλικό πόθο για τη μητέρα τους. Ταυτόχρονα ζηλεύουν: αν μπορούσαν να κάνουν το δικό τους θα εξολόθρευαν τον κύριο αντίπαλό τους για μητρική στοργή, τον πατέρα τους.
- Ο φόβος του ευνουχισμού γίνεται αρκετά έντονος. Το αγόρι (αν η ανάπτυξή είναι φυσιολογική) θα ξεπεράσει τότε το Οιδιπόδειο σύμπλεγμα του με το να απωθήσει την αιμομικτική επιθυμία του για τη μητέρα και να ταυτιστεί με τον πατέρα του.
- Το θηλυκό “Οιδιπόδειο Σύμπλεγμα” (γνωστό ως **σύμπλεγμα της Ηλέκτρας**) φέρει μερικές εμφανείς ομοιότητες με αυτό του ανδρικού.

Η λανθάνουσα περίοδος (ηλικία 6-12)

- Τα σεξουαλικά ένστικτα του παιδιού αυτή την περίοδο ησυχάζουν.
- Οι σεξουαλικές συγκρούσεις του φαλλικού σταδίου έχουν απωθηθεί και όλη η διαθέσιμη libido διοχετεύεται σε κάποια κοινωνικά αποδεκτή δραστηριότητα.

Το γενετήσιο στάδιο (ηλικία άνω των 12)

- Με την ορμητική εκδήλωση της εφηβείας έρχεται η ωρίμανση του αναπαραγωγικού συστήματος, ένας κατακλυσμός του σώματος από σεξουαλικές ορμόνες και σύμφωνα με τον Freud μια επανενεργοποίηση της γενετήσιας ζώνης ως μιας περιοχής αισθησιακής ηδονής.
- Ο βαθύτερος σκοπός του σεξουαλικού ενστίκτου τώρα γίνεται η βιολογική αναπαραγωγή μέσω της σεξουαλικής επαφής.
- Οι έφηβοι αντιμετωπίζουν συγκρούσεις στο να μάθουν πώς να κατευθύνουν αυτές τις νέες σεξουαλικές ορμές με κοινωνικά αποδεκτούς τρόπους.

Κριτική

- Πολλοί ψυχολόγοι δεν αναγνωρίζουν την θεωρία του Freud γιατί δεν μπορούν να αποδείξουν τη σύνδεση που έχουν τα διάφορα στάδια, με την μετέπειτα ενήλικη ζωή του ανθρώπου.
- Τα παιδιά στην ηλικία των 3 ετών συνήθως δεν έχουν γνώση για τις ανατομικές διαφορές των δύο φύλλων.
- Μπορείτε να σκεφτείτε άλλες?